

A reprográfia fő feladata azonban továbbra is az, hogy a tudomány és kultúra eddigi kincseit a jelen eredm.ényeivel együtt a jövő számára hiánytalanul átadja.

Mi csak annyit teszünk hozzá még befejezésül, hogy a II. Nemzetközi Reprográfiai Kongresszus elérte célját azzal, hogy az utóbbi évek műszaki és szervezési eredményeit átfogta és kirajzolta azt a fejlődést, melynek áttekintése és elemzése már a következő, londoni kongresszus feladata lesz.

(A kiállításról következő számunkban számolunk be.)

Pétervári László

AIBM-KONGRESSZUS

Salzburg, 1967. augusztus 26-29.

Méltó keretet választott az AIBM (Association Internationale des Bibliothèques Musicales), amikor Salzburgban, Mozart szülővárosában, és az ünnepi játékok idején rendezte meg évi közgyűlését. Érdekességét növelte, hogy a kongresszus egy másik tudományos esemény, a Zentralinstitut für Mozart-Forschung tudományos ülészakával egyidejűleg zajlott le. Az AIBM-tagoknak így módjukban állott ezt a rangos tudományos eseménysorozatot is meghallgatniuk. Maga a kongresszusi megnyitó is ennek a kettős ünnepségsorozatnak a jegyében bonyolódott, hiszen az augusztus 26-i megnyitó ünnepséget közösen tartották és azon dr. Friedrich Gehmacher (Internationale Stiftung Mozarteum), dr. Bernhard Paumgartner professzor (Zentralinstitut für Mozart-Forschung), valamint André Jurrès, az AIBM elnöke megnyitó és üdvözlő szavai, valamint egy rövid ünnepi hangverseny után két osztrák Mozart-kutató, dr. Wolfgang Rehm és dr. Wolfgang Plath előadásai hangzottak el. Előbbi "Az új Mozart-összkiadás célja- és feladatai", utóbbi "Az összkiadás és a zenei könyvtárak kapcsolata" címmel tartott előadást. Az eseményeknek a vendég-látó hely szépségein túlmenően a Salzburgi Ünnepi Játékok adtak méltó fényt és keretet.

Vita a Zenei Könyvtári Minerváról.

Az AIBM üléseit mint rendszeren, most is az egyes bizottságok keretén belül bonyolították le. Az ünnepi megnyitó plenáris ülését megelőzően a Tudományos Szakkönyvtárak Bizottsága tartott ülést. Ezen Rita Benton (Iowa University) elnökölt. A megjelenteknek bemutatta, illetve ismertette a Directory of Music Research Libraries c. kiadvány 1. kötetét. Ez Kanada és az Egyesült Államok zenei könyvtárainak jegyzékét tartalmazza. Az elnök beszámolt arról, hogy előkészületeket tettek a 2. kötet szerkesztésére, amely az európai könyvtárakat öleli fel. Ezzel kapcsolatban meglehetősen heves vita alakult ki.

Az első hozzászóló Vladimir Fédorov (Paris, Bibliothèque Nationale) véleménye szerint az európai zenei könyvtárakról szóló kiadványt más elvek szerint kell elkészíteni és megszerkeszteni. A vita lényege tulajdonképpen a tudományos könyvtár fogalmának meghatározása körül zajlott. Ennek - miként többen is elmondották- nem lehet megkülönböztető jegye, hogy birtokában van-e valamilyen RISM-anyag, vagy sem. Javasolták, hogy az európai anyagot erősen szelektálva és komoly revízió után készítsék el. Fédorov hozzászólásában több ízben kifogásolta, hogy nem tartja ésszerűnek olyan közművelődési könyvtárak adatainak felsorolását, -ilyet többen is ismertek a kiadvány-, amelyek nem érik el a véleménye szerinti tudományos könyvtár fogalmát. Tekintettel arra, hogy a kiadvány alcímében a Nemzetközi Zenei Forrásrepertóriumának tételeit tartalmazó könyvtárakat is beleveszi ebbe a jegyzékbe, tulajdonképpen egy általános zenei-könyvtári Minervának lenne tekinthető, és így a kifogások egy része valóban indokolatlan. Ugyanakkor célkitűzése a tudományos zenei könyvtárak ismertetése, ez tehát kizárná a közművelődési könyvtárak ismertetésének a lehetőségét. E kiadvány ellen már többször is hangzottak el kifogások, meg kell azonban mondani, hogy az idevágó anyag olyan kevés, hogy minden zenei-könyvtári Minervát csak örömmel üdvözölhetünk, ha adatai helytállóak és az ismertett könyvtárak állománya valóban jelentős. Felvetődik azonban, hogy helyese az erőket így megosztani -itt egyetérthetünk Vavrincez Veronikának a tavalyi AIBM-kongresszussal kapcsolatos megállapításaival (*)- melyben fölöslegesnek véli ezt a kiadványt. Ugyanezen az ülésen dr. Karl-Heinz Köhler (Berlin, Deutsche Staatsbibliothek - DDR) kifejtette, hogy a RISM-könyvtárak Minervája helyett egy általános zenei Minervát kellene készíteni. Rita Benton ígéretet tett, hogy a jelenlévők ilyen irányú kívánságait teljesíteni fogja.

Nemzetközi központi zenei mikrofilm-katalógus

Az ülésnek másik fontos témája egy nemzetközi központi mikrofilm-katalógus megteremtésének a terve volt. Ez a katalógus a zenei kéziratok mikrofilmjeinek központi katalógusa lenne és az előadó, dr. Otto E. Albrecht professzor (Philadelphia, University of Pennsylvania), aki e központi katalógus megteremtését már megkezdte, a jelenlévők közreműködését és segítségét kérte.

Egyéni szerzők nyomtatott zeneműveinek forrásrepertóriumai

A következő napon két jelentős ülés zajlott le. Az egyik a RISM-Bizottság, a másik a Zenei Információs Központok ülése volt. Az előbbi bizottságban az elnöki tisztet Vladimir Fédorov (Paris, Bibliothèque Nationale) töltötte be. Prof. dr. Friedrich Blume (Kassel, RISM-központ) az ülésen elsősorban a RISM-kutatások jelenlegi állását és a közeljövő terveit ismertette. A folyamatosan megjelenő munka jelen pillanatban a gyűjteményes zenei nyomtatványok kiadásánál tart, és 1972-ben kívánják elkezdni az egyéni szerzők nyomtatott zeneműveinek forrásrepertóriumát. Ennek kapcsán dr. Friedrich W. Riedel (Kassel, RISM-Központ) ismertette a próbanyomtatványt és a címleírásokkal, valamint az egyeztetéssel kapcsolatos problémákat. Ez utóbbiak közé elsősorban az 1800-as határidő kérdése tartozik. A hozzászólás és a viták során is az utóbbi pont körül robbant ki a leghevesebb vita. A RISM központi titkársága az eredeti elképzeléssel ellentétben ugyanis elhatározta e határidő bizonyos módosítását. Azon szerzők esetében, akik műveinek legalább első kiadása tulajdonképpen ezen időpont előtt jelent meg, azokat teljes egészében belevennék az 1800-as határidőn túl is. Ugyanakkor azokat a szerzőket, akiknek műveit a századforduló tájékán kezdték publikálni, teljes egészében kirekesztik a kiadványból. Valójában hatalmas gondot jelent majd, és bizonyos mértékig a kiadvány hitelességét veszélyezteti ez a határozat. Igaz az az érv, hogy az 1800-as határidő

megtartása rendkívül nehéz, hiszen a zeneművek datálására igen csekélyek a rendelkezésre álló adatok. Számos szerző olyan műve jelenik meg 1795-1810 között, ahol semmilyen támpont nincs a megjelenés pontos idejéről -ez tehát indokolná, hogy a határidőt kiterjesszék. Ugyanakkor bizonytalanná válik a használók számára a forrásrepertórium. Egyes szerzők és műveik kizárását ugyanis csak a szerkesztéskor döntenek el, és ez a majdani kiadványban külön jegyzéket igényel (ezen kell majd regisztrálni a kihagyott komponisták nevét). Tekintettel arra, hogy a jelenlévő küldöttek nem tudtak megegyezni e fontos kérdésben, határozathozatalra és véleménynyilvánításra az IGM (Internationale Gesellschaft für Musikforschung) soronkövetkező kongresszusának meghallgatása után a Vegyes Bizottság (Comission Mixte) elé utalták a kérdést. A határozatot a Központi Titkárság körlevélben tudatja az egyes nemzeti RISM-Bizottságokkal.

Zenei Tájékoztatási Központok ülése

Ugyanezen a napon került sor a MIC-Bizottság (Music Information Center - Zenei Tájékoztatási Központok) második ülésére is. E bizottságban ismét számos jelentős eseményről tettek tanulságot a résztvevők. Az ülészakon egyrészt visszatekintettek a tavalyi varsói határozatokra, megbeszélték az elmúlt esztendő legjelentősebb eseményeit - ehhez tartozik, hogy számos ország kérte felvételét-, meghallgatták az egyes nemzeti beszámolókat, melyek szintén jelentős előrehaladásról tettek tanubizonyosságot, és számos javaslat hangzott el. Bizonyos önállósulási törekvéis megnyilatkozott ezeken az ülészakokon, mely esetlegesen azt eredményezi, hogy a MIC esetleg kiválik az AIBM keretéből. Különösen érdekesek voltak Hollandia és Svédország küldötteinek beszámolói, melyekben ezek a már működő információs központok komoly előrehaladásáról tesznek tanubizonyosságot. Lassan, de biztosan minden jelentős zeneszerző-szövetség csatlakozik ennek a bizottságnak a munkájához, és -felismervén az ügy fontosságát- igyekszik kihasználni zeneszerzőtagjai munkásságának terjesztésére és propagálására szolgáló ezen intézmény adta tág lehetőségeket.

A zenei osztályozás kérdései

A Nyilvános Zenei Könyvtárak Bizottságának ülésén dr. Alfons Ott (München, Städtische Musikbibliothek) elnökölt. Ennek a szekciónak a munkája -miként tavaly Varsóban is- ismét a sajnálatos időhiány jegyében zajlott le, jóllehet számos programpontjához sok hozzászóló csatlakozott volna és jelentős kérdésekről kellett sebtében dönteni. Dr. Ott bevezetőjében felolvasta Kay Schmidt-Phiseldeck (Virum) levelét, melyben elfoglaltságára és korára hivatkozva leköszön alelnöki tisztségéről. Érdemei elismerésé mellett a bizottság tagjai sajnálkozva vették ezt tudomásul és elfogadták az alelnöki tisztségre javasolt Thor E. Wood-ot (New York, Public Library). Ezután került sor az Osztályozási Bizottság tavalyi propozíciójának megbeszélésére, melyet Pethes Iván (Magyarország, Országos Széchényi Könyvtár) terjesztett elő. Az elnök, ismertvén a tavalyi javaslatot, először a szót a magyar származású Egon Kenton professzornak (New York, Manes College of Music) adta meg, aki röviden ismertette saját bibliográfiai szakrendszerét. Felvetette az elnök által már ismertetett együttműködés szükségességét és a már tervben szereplő egyetemes zenei osztályozási rendszer megteremtésének fontosságát. Az elnök válaszában elmondotta, hogy erre Magyarországról már tavaly javaslat érkezett, és első lépésként az elméleti alapvetést a jövő évi New York-i kongresszuson fogják megtárgyalni. Ezt azután kiadvány formájában is közreadják. Ezután került sor Pethes Iván hozzászólására, aki tavalyi javaslatát ismertette, mivel a jelenlévők többsége a varsói kongresszuson nem vett részt. A javaslatot és jelentést -ez az Osztályozási Bizottság létrehozásának szükségességét, egy majdani egyetemes zenei osztályozási rendszer érdekében a kutatómunka megindulását, stb.- a bizottság elfogadta és az AIBM elnökségének hozzájárulásával (az ülésen az elnökség tagjai is jelen voltak) megalakult az Osztályozási Bizottság, melynek E. Kenton, A. Ott, I. P e t h e s, H. Plesske és Th. Wood

a tagjai. Ezután Heinz Werner (Berlin, Stadtbibliothek - DDR) tervezett beszámolója helyett - ez a jogvédelmi kérdésekről hangzott volna el - ismertette könyvtárának nemrégiben avatott zenei gyűjteményét és hanglemeztárát. Érdekes és színes előadása, mely az első néhány hónap munkájáról, illetve annak tapasztalatairól szólt, nagy sikert aratott.

Az ülésen egy javaslat hangzott el, mely szerint szükségesnek látszik a Zeneoktatási Intézmények Könyvtárai elnevezésű önálló bizottság létrehozása. Ennek a zenei-könyvtári típusnak ugyanis az AIBM-en belül nincs önálló képviselői szerve. Jóllehet e bizottság létrehozásának szükségességét többen kétségbe vonták, a javaslatnak némi módosítással helyt adtak. Az a határozat született, hogy egy előzetes bizottság dolgozza ki és ismertesse a zeneoktatási intézmények jelenlegi helyzetét, majd a jelentést terjesszék a New York-i kongresszus elé, ahol dönteni fognak az albizottság szükségességéről.

A Zeneművek Datálási Bizottsága

ülésén Donald W. Krummel (Chicago, Newberry Library) elnökölt. A bizottság folytatta munkáját, amelynek elsődleges feladata a különféle olyan zenei kiadóknak a regisztrálása, kik műveiket lemezszám segítségével adják ki. Természetesen ezen túlmenően is a zenei kiadók és zeneművek nyomtatásának számos kérdését is megvitatták. Felkérték az AIBM tagjait, illetve a bizottság ülésén résztvevőket, hogy juttassák el azon kiadói katalógusokat, amelyek a megjelent művek lemezszám-jegyzékét is tartalmazzák.

A Címleirási Bizottságban

Kurt Dorfmüller (München, Bayerische Staatsbibliothek) számolt be a munka jelenlegi állásáról. A "Code international de catalogage de la musique" c. sorozat első két kötetének megjelenése után még idén nyomdába kerül a Virginia Cunningham (Washington, Library of Congress) szerkesztette teljes szabályzat. Ennek megjelenését a sorozatban a Simone Wallon és Yvette Fédorov (mindkettő Paris, Bibliothèque Nationale) szerkesztésében készülő hanglemezek címleirási szabályzata zárja. Ez utóbbi kötet azonban nemcsak a hanglemezek címleirásával foglalkozik, hanem rövid hanglemeztári alapismereteket is közölni fog. A hanglemezek címleirásának teljes szabályzatán -miként azt Dorfmüller dr. bejelentette- a német AIBM-Bizottság is dolgozik, ami annál is fontosabb, mivel ez a szabályzat az ún. "Sprechplatte", tehát a nem-zenei felvételek címleirási problémáit is magába foglalja majd.

A Hanglemeztárak Bizottságának

ülésén az elnöki tisztet Harold Spivacke (Washington, Library of Congress) látta el. Az üléseken főként a kommunikációk cseréjének problémáit tárgyalták meg, különös tekintettel a hanglemezek nemzetközi cseréjére, illetve a jogvédelmi kérdésekre. Ennek kapcsán sokrétűen vetődött fel a jogvédelmi törvények minden egyes kérdése, amely a hanglezgyűjteménnyel rendelkező tárák életét meglehetősen megnehezíti. Mind nemzetközi, mind nemzeti vonatkozását tekintve igen rosszul állnak e kérdésben és a kötelezpéldány-szolgáltatás is általában akadozik. Két albizottság létrehozását határozták el, ezek egyike a rádiós könyvtárak, másik a fonotékák albizottsága. A bizottság tervei között szerepel a Hanglezgyűjtemények Minervájának a létrehozása, a nemzeti bibliográfiák hanglemezre vonatkozó publikációinak tanulmányozása, a gyűjteményes lemezek címleirási kérdései, és végül, de nem utolsósorban, egy igen fontos dokumentum, a RISP (Répertoire Internationale des Sources Phonothèques) az Auditív Kiadványok Nemzetközi Forrásrepertórium. Intenzíven foglalkoznak a jövőben a hanglemezek nemzetközi cseréjének kérdésével.

A RILM-Bizottság

(Répertoire International de la Littérature Musicale - a Zenetudományi Szakirodalom Nemzetközi Forrásrepertórium) ülésén a terv létrehozója, Barry

S. Brook professzor (New York, Queens College) elnökölt. A nagy résztvevő létszámmal megtartott ülésen adták először kézbe a RILM Abstracts című kiadvány első számát. Brook professzor beszámolójában röviden ismertette a történeti előzményeket, és a RILM Commission Mixtejének összetételét. Ebbe az AIBM 5 tagot, - dr. H. Heckmann, Fr. Lesure, A. H. King, I. Adler és C. Von Gleich - delegált. Beszélt a RILM Abstracts első számának céljáról és a munka menetéről, elmondotta, hogy ebben az elektronikus gépek csak magukat az indexeket szerkesztették, míg a következő szám már teljes egészében gépi uton készül. Minden évfolyam negyedik száma kumulatív index-szel jelenik meg. Elemezte az Abstracts formanyomtatványra adandó válaszok jellegét és ismertette a gyűjtőkör egyes speciális kérdéseit. Különösen ez utóbbival kapcsolatban hangzott el számos hozzászólás. Ezután az egyes nemzeti bizottságok jelenlévő vezetői számoltak be a munka megindulásának és jelenlegi állásának körülményeiről. Ez idő szerint 32 ország küldi anyagát a RILM Abstracts számára. Több - az adatszolgáltatásban ez idő szerint részt nem vevő - ország anyagát a RILM nemzetközi központja végzi el. A beszámolókat a jelenlévők nagy érdeklődéssel hallgatták és azokkal kapcsolatosan számos hozzászólás, valamint kérdés hangzott el. A sajnálatos időhiány miatt számos problémát csak felvetni tudtak a jelenlévők, részletes megvitatásukra, illetve megnyugtató döntésre e pillanatban nem került sor. A problémák elsősorban a gyűjtőköri kérdésekkel kapcsolatosak, és e pillanatban a nemzeti bizottságok vezetőire, illetve magára a nemzeti bizottságra hagyatkozik a RILM-Központ a szelekció kérdésében. A végleges gyűjtőköri kódexet az IGM ljubljanai értekezletének meghallgatása után a Nemzetközi Központ az érdekelt nemzeti bizottságokkal fogja közölni.

A Kongresszus záróülésén

az egyes bizottságok elnökei röviden ismertették a plénum előtt az elhangzottak lényegét, a tervbevett munkákat és javaslatokat. Az AIBM elnöke, André Jurrès zárószava jelentette a kongresszus befejezését, ebben beszámolt az elkövetkezendő esztendő kongresszusi terveiről. Elmondotta, hogy 1968-ban az ülést szeptember 4 - 14 között New Yorkban és Washingtonban tartják. 1969-re az AIBM-kongresszus színhelye Lipcse, majd 1970-ben Sankt Gallen lesz. A jövő évi kongresszusra egyébként -tekintettel az utazás magas költségeire- az a terv született, hogy a küldöttek valamelyik európai városban találkoznak, ahonnan bérelt repülőgéppel utaznak New Yorkba, kihasználván az ilyenkor szokásos őszi utazási kedvezményt.

Pethes Iván

MÓDSZERTANI MUNKAÉRTEKEZLET BERLINBEN

1967. nov. 15-17-ig Berlinbe nemzetközi tanácskozássra hívta össze az NDK Tudományos Könyvtárak Módszertani Központja a testvérintézmények képviselőit. A tanácskozáson Bulgária, Dánia, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország, Svédország és a Szovjetunió módszertani munkatársai vettek részt, néhány országból a könyvtárügy állami vezetői is elmentek a munkaértekezletre.

Referátumok az alábbi témakörökben hangzottak el:

A módszertani központok funkciója, helye, lehetősége a tudományos könyvtárügyben

A módszertani központok szerepe az állami vezetés és tervezés terén

A módszertani központok nemzetközi együttműködése

A módszertani központok viszonya a hazai kutatási és oktatási intézményekhez, továbbá a könyvtárügy hazai tanácsadó szerveihez.

Az előadásokat élénk vita követte. (A tanácskozásról részletesen következő számunkban tájékoztatjuk olvasóinkat.)